Број 44. У Темишвару, петак 11. (23.) априла 1880. Год. III.

НАРОДНИ ГЛАСНИК.

ИЗЛАЗИ: СРЕДОМ, ПЕТКОМ И НЕДЕЉОМ.
Стаје: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину
На годину: ..... фор. 12
„ по године..... „ 6
„ четврт год. ..... „ 3

За Србију и Црну Гору 35 фран., за Немачку 40 фран. — За Бугарску, Румунију, Грчку, Италију, Русију и Швајцарску 45 фран., за Француску, Енглеску и Америку 50 фр.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА
Temesvár (Josefstadt) Schiffgasse 17.

За огласе плаћа се од обичног реда 6 нов. и сваки пут 30 нов. биљеговина.
Приношлано плаћа се од реда 10 нов.
Рукописи се не враћају.

Све поводом последњих догађаја у Србији.

Кад ме је „Народни Гласник“ почаствовао са првим местом међу својим ступцима, дајући тим и незаслужене важности мислима, које моје нису, али које су ми у крв прешле, те је и сада у старим мојим годинама живље крећу и брзају, не дајући ми маха, да постанем хладан посматрач покора, које се зове „редовно стање“ и насиља, које се крсти „мудром политиком“ и „патриотском радњом“ — онда се радо лаћам пера да наставим моје излагање туђих, светских мисли, које су ми вазда давале кључ за објашњење друштвених прилика, па ће као кључ послужити моћи зар и другима, који са неискуства често падају у крајност која човека срамоти, јер му неувиђавност испољава.

Млађи и амбициознији људи нека расправљају о практичној страни питања, која се овим мислима покрећу, мени ће довољно бити, ако успем икога тим питањима заинтересовати. Разуме се, то велим више тек онако, у опште. У истини, пак, ја мислим, да ће те снаге народне само онда искупити своје досадашње грехове, ако се озбиљно и што пре прихвате решавања тих питања и остваравања њиховог на делу. Срамота је да старци предњаче омладини у раду за напредак и слободу народа, те с тога као велим да је моје да изнесем мисли, а на омладини је, да их проучи, па ако их нађе, да су ваљане, да показују извор злу, које њих с народом заједно упропашћује — онда нека их прегне и остварити. Нађе ли их као застареле, назадне, она нека их извини: старац их и пише; али нека се не заустави на томе, већ нека их допуни, исправи и примени. Не учинили тако, онда тешко и њој и народу, који на њу погледа; а остаринска пресуда биће онда грђа за њих од оних прегача, којима су некада јуначке жене кукавичке људе обдаривале.

I.

Насилничка влада мири своје поданике са неправдом и чини, да се они мало по мало навикну да гледати на неправду мирно и без ужаса. Правда је основ свима врлинама друштвеним, она је жижа, из које се расипају све остале врлине. Међу тим, у Србији се данас најмање на правдин траг наилази. Њезин се траг утрло и у мислима — иначе све ово што бива, неби смело, па ни могло бити. Када би садашњи грађани српски били на чисто с тим, шта је право и поштено, а шта није, сила и обест не би могла да се распиње међу њима. Када би они посебце разумевали своје рођене интересе, они би знали поштовати и бранити и туђе.

Гледајући и подносећи неправцу, људи долазе најзад до убеђења, да је јачи и поштенији. Било је и мудрих људи, који се не постидише, да ту мисао поставе за основ своје политике, па није чудо, што и наши мајмунски великаши ту исту мисао усвајају. По њиховом мишљењу, само сила решава шта је право и неправо. По њиховом мишљењу, потчињени је осуђен, да буде жртва, играчка, роб силноме, и према томе, да се друштво мора делити вазда на угњетаче и на угњетаване.

Силници обично остају не наказани. Они удешавају и извршују највеће злочине у друштву. Сваки власник, сваки чиновник сме да чини сваку силу, сме да се увољује у свакојаке злочине у земљи, у којој је неправда овладала. За силнике важи правило, да њихови помагачи-чиновници треба да буду исто тако неограничени, као што су и они сами. Они превиђају свако злочинство, које се према народу само чини. И сама злоупотреба власти њихових потчињених, њима годи и даје им уверења о способности чиновничкој. Они виде своју силу у неограничености и разузданости својој, па тим правима снабдевају и своје извршнике. У земљи, где деспотизам влада, министар се никад не наказује, који о злу своје земље ради. Њему се замера само онда и онда се и наказује, када га зла срећа задеси, да се каквим својим делом земери своме господару, или онима, који уживају милост тога господара.

Најцрње је правило ћоравачке политике оно, које учи владаре, да власт не сме никад да уступи. Према том правилу логично се изводи закључак, да се преставка и најправедија из народа сматра вазда као безобразлук, који се наказати мора. Обично се људи чуде дрскости каквог несрећника који сме да се опире противу зла, које му какав власник хоће да учини. Под владом насилничком народ је свакад крив; његови се протести сматрају као буна; његова се осетљивост сматра за преступ; рекао би човек, да се је народ одрекао свакога права свог, када је признао извесне људе као власт, па да нема права од њих захтевати ни то, да правични буду! Власници као и њихови органи, у земљи упропашћеној и битисаној, као што је данашња Србија, сматрају се за непогрешиве. Обично они одговарају на писку народну силом и оружјем. А по каквом би се праву чиновници и слуге власничке и смеле опирати вољи оних, које они по глупости својој сматрају као богове, или као заступнике божије на земљи?

У земљи где насилничка влада бесни, народ је подељен и поцепан интересима, равнодушан према општем добру, увучен је сам у себе сваки, те га се слабо тиче најгора и најцрња неправда, која се чини његовом брату и пријатељу, а често га та неправда и развесели. Највећи је доказ за нечију ограниченост и затуцаност оно стање, које човека чини немарним према неправди и подлости; а најцрњи је доказ суманутости, када људи неправду весело гледају. Сваки онај, кога неправда, учињена његовоме суграђанину, не потреса, ако није подлац, кога би оковати требало, онда је свакако блесан, коме је место у лудници. Насилничкој и самовољној влади прва је брига то, да поцепа народ тако, како ће сваки у њему мислити само на себе, не бринући се о невољи туђој. Али онај, који се размеће својом влашћу, или, који налази задовољства у томе, да насилничку власт подржава, па аплодира сваком делу њеном, да ли он зна, да та кобна сила може једног дана и на њега да се излије и да збрише сва она права његова, која су га направила подлацом?

Правда обично има двоје теразије. На једнима она мери права великашка и власничка; на другима она мери права народна и сиротињска. У упазаћеној земљи, као што је данашња Србија, изрицати правду грађанима значи чинити им милост. Она је обично условна и нико је добити не може, који код власника није добро уписан. Када дође да се коме било суди, онда се обично најпре пита, шта је он, а не, шта он хоће и жели. А свуда, где је нужно бити у милости, где ваља бити добро уписан, богат, имати пријатеља да постигнеш своје право, ту је обично и по нужди нејаки и слаби жртва јачега или непоштенијега.

Ср. Д. Х.

По „Будимпештанској Кореспонденцији,“ **српски сабор у Карловцима** неће се ове године састајати пошто решења сабора од прошле године и предлози саборскога одбора још ни до сада нису извршени!

Ово нам мало чудно звечи! У Карловцима је на последњим седницама саборскога одбора решено, да се сабор сазове о Спасову-дне; а горња вест као да казује решење угарске владе, да решење саборскога одбора не ферма. У интересу угледа саме ове државе било би нај-

ПОДЛИСТАК.

ДАЛМАЦИЈА.

Написао рус *Л. В. Березин.*

(Наставак). 12.

1) „Поклони“; тај се уговор састајао у томе, што се баштиник обвезивао направити сељаку кућу извесног облика строго одређене величине (већином у дужину од 60, а у ширину од 30 стопа) да је окречи и крепом покрије. Осим тога се баштиник обвезивао да даде сељаку близу једне „златице“ добре земље.*) За то је сељак морао да ради 50 до 90 дана на годину своме властелину, који га је за сво то време хранио, због чега се та врста уговора звала и „годишњица“. Тај се уговор већином закључивао и био је угодан за обадве стране: с једне стране био је сељак добро збринут, а с друге стране — баштиник се користио у извесном времену радом, који га скоро ништа стајао није. Назив тога уговора долазио је од услова, који се у њему находили, и то: у одређено време, сељаци се морали „поклонити“ баштинику, т. ј. донети му цар пилића, или јагње, или известан број јаја.

2) „Увјет“ (услов); тај се уговор састојао у томе, што је сељак добијао у својину извесни део земље с правом, да сеје на њој све, што на њој добро успевати може. Од своје стране сељак се обвезивао да даје баштинику нешто, што се обично чинило са сировинама и извесном количином пшенице.

3) „Половница“; ова се врста уговора упоредно горе наведених употребљавала ређе за одређивање узајамних одношаја између двојице интересованих у производњи. Према томе уговору сељак се обвезивао да даје баштинику половину свију оних производа, које он добије са његове земље, због чега се ти баштиници звали „половници“. Али се строгост тога уговора умекшавала том околношћу, што сељак никада није тачно испуњавао услове: обично је баштинику у део падала трећина, а не половина прихода сељакових.

У осталом дешавало се врло често, да је сељак добијао по неколико комада земље, који су били на различним местима, па је закључивао с баштиницима дотичним различите уговоре, обраћајући пажњу на то, каква је земља и где се находи. Ако је земља била добра и ближе његова дома, он је закључивао увјет; а ако је земља била лошија и удаљена, онда је сељак закључивао са баштиником „половницу“.

Горњи услови, у којима су живили сељаци у дубровачкој републици могу се многима учинити врло тешки за земљораднике. Може се појавити и питање: а што се закључивали таки уговори, када би за баштинике много боље било да најмљују раднике; баштиник онда не би сносио штету, коју је сносити морао поред описане системе уговора. Али на то питање, ако би се зачело у глави читалачкој, ми можемо одговорити само то, да се дубровачка влада старала јако, да уклони све поводе, који би у народу могли зажећи незадовољство. Баштински закони у дубровачкој републици, који су одређивали одношаје између сељака, нису давали маха самовољи племића-баштиника; услови који се закључивали између њих и сељака сматрали су се као светиња; дубровачки савет позио је, да се они тачно врше. Та обазривост дубровачке владе према сељацима, поглавито се изазивала тим приликама, што је народа у републици било много, што није било сразмерно ни самоме земљишту, те у случају узбуне, местне власти не би биле у стању умирити народ. И тако, онда, када је сељак на земљишту мљетачке Далмације повијао писко шију у робовски јарам, дубровачки сељак, нашав ослонца у законодавству и у вишој управи, поносито је корачао напред, свестан своје слободе. Дубровачка влада према својим сељацима управљала се строго према раније постављеним начелима, која су, признати се мора, била врло ваљана и поштења и која су утврдила благостање свога народа. У осталом, у законодавству дубровачке републике било је и неких мана односно сељакове производне снаге. Тако видимо, да је влада забрањивала сељацима некојих крајева, као на. пр. општини Конављу, да сади винограде, желећи тиме да оснажи земљорадњу, која је по мишљењу владе, могла више да хасни сељаку, но виноградарство, а када се изнимно и допуштало коме у поменутој општини да засади виноград, онда се исти морао бавити и његовањем свилених буба.

За време француске владавине у Далмацији, стање сеоскога народа, а нарочито некадашњих мљетачких поданика окрену јако на боље. Граф Дандоло, који је био

*) „Златица“ (тал. „Soldo“) — простор земље који је износио 120 хвати у квадрату.

боље, да се горњи глас не обистини. Ако влада угарска мисли, да тим одговори на извесне претставке интерпелације и протесте, онда нека се за времена сети, да оваке мере не омаловажавају ни једно, ни друго, ни треће. Доказивати оваким мерама своју власт неколицини људи, на рачун целога једног народа, коме је сабор нуждан рад уређења његових унутрашњих прилика и одношаја, то не само да није мудро, већ је слабост, у коју влада не сме да пада (Вид. другу вест отоме).

О сазиву српско-народно-црквеног сабора у **Карловцима** донела је „Будимпешт. Кор.“ вест, да тај неће бити ове год. сазиват, пошто саборски одбор није доготовио предлоге и одлуке последњег сабора. На ово је „П. Л.“, донео исправку од стране једног члана саборског одбора, којом се вели, да су већина предлога били готови већ за пређашњи сабор, али их овај због краткоће времена није могао у претрес узети, а оно заостало ће доготовити саборски одбор, који ће се половине априла у Карловцима ради тога састати; те додаје још: да сазивању сабора још ове године ништа на путу не стоји, тим пре, што је влада кроз свога комесара већ на сабору изрекла, да није сазивању сабора противна, а ако се сабор ипак не би састао, онда неће узрок томе бити онај у „Будимпешт. Кореспн.“ наведен, већ у промени српскога патријарштва, што ће срби као нову повреду својих права узети.

Угарска регниколарна депутација рад обновке финансиског уговора са **Хрватском** састала се била прошле среде у седницу, којој је председавао граф Јован Чираки, а на којој су присутни били и министри Тиса, Сапари и Бедековић. При свем том се никакве одлуке од важности не донете, пошто бан Пејачевић није могао у Будимпешту да дође. Депутација реши, да причека бана, а кад он дође — а доћи ће данас сутра — онда — свакако идућег понедеоника, да настави свој рад.

Чистој справедљивости у хатар јављамо, да су у „Обзору“ изишли одговори на предлог онога „патриоте“ „Народних Новина“ о учењу мађарског језика у Хрватској. Један је одговор написао један члан хрватске народне странке под знаком „х“, а други сам уредник из Будимпеште. Народњак је одговорио врло кратко и одрешито; он вели одмах у почетку: учење мађарског језика нити је потребно нити корисно за хрвате, него врло пагубно. Корисно је знати језик, који нам пружа велику литературу или сретство за трговачки саобраћај; а мађарски језик не даје ни једно ни друго. Даље вели, да не би мађари послушали хрватске посланике, ма да ови и мађарски говоре; а што хрвати на сабору не знају мађарски, није њихова срамота, већ доказ, да је овај начин хрватског заступства бесмислен и да треба мислити о паметнијем. Најпосле вели, да хрвати неће ни силом ни милом учити мађарски; а кад буду са мађари једноправни, те они почну хрватски учити, онда ће и хрвати мађарски. Као што се види, ово је жесток одговор; уредников је, као човека обазривог, дипломатског, млого блажији и опет извијајућ пред темом. Његов главни разлог ad rem био је: да је то захтевање (учење мађарског језика од стране хрватске омладине ради оних 30 људи, који морају на мађарском сабору говоре да слушају) тако исто оправдано, као оно препоручивање немачког језика, што два. три хрвата могу са тим језиком постати фелдцајгмајстори.

У слободној Мађарској и то у **Будимпешти**, осуђен је 8. о. м. један сарадник социјалистичког листа, „Arbeiter Wochen Chronik“, А. Ирлингер на две недеље затвора због политичког чланка, који је изишао у том „неполитичком“ листу, и одмах је стрпан у затвор.

У **Пешти**, а особито у посланичким круговима говори се, да се чине преговори са претседником финансиског одбора посланичке куће, Павлом Ордодијем ради примања портфеља министарства комуникације и вели се да су изгледи за успех потпуни.

Из **Скадра** се јавља, да се турски гарнизон у Призрену сударио са војском арбанаске лиге код Крушева. Арбанаси, свега 1200 војника, одржаше се на својим положајима. Даље се јавља, да су четири члана арбанаског одбора у Приштини била уваћена, али их је народ на силу ослободио.

Из **Београда** се јавља, да ће се скупштина већ 22. или 23. о. м. састати ради расправе српско-аустриске железничке конвенције, и како се даље јавља, г. Марић ће и ту заступати духовитога министра грађевине, Ранка Алимпића, који се је „поболео.“

Грчки министар-претседник и министар спољашњих послова Трикупис, разаслао је окружнице грчким заступницима, који се налазе код великих сила потписница берлинскога уговора, које овако гласе:

Атина 19 (31) марта 1880.

Према свему ономе, што вам је мој претходник о јадном стању пограничних покрајина писао, ја бих се могао уздржати да вам по ново о томе пишем, да наше консуларне власти из Тесалије не јављају, како се хајдуштво опет страшно појавило. — Према тим извештајима, земља је у највећој опасности, јер што погодно време више наступа, почињу хајдучке чете, које су строгом зимом до сада спречене биле, у свима правцима по земљи да крстаре, обележавајући свој пут убиством, пљачком и пустошењем. — Сада се држе 600 људи на Олимпу. Друге чете, које предводе харамбаше, што су на глас изишли својом суровошћу и од којих неки и своје заставе имају, уносе несигурност у окрузима Трикала, Кардица, Фарсала и Касија. — Наш консуларни агенат у Трики јавља нам имена главнијих главних хајдучких чета. Ево тих чета: 1) Јован Мантара са пет друга; 2) Јован Квиола са десет друга; 3) Василије Псора са пет друга; 4) Танасије Балацос са петнајест друга; 5) арбанас Рустан-беј са двадесет друга; 6) мухамеданац-арбанас Тафил са петнајест друга; 7) арбанас Асин-беј са десет друга; 8) Коста Пластара са десет друга; 9) Папа Клумона са двадесет друга; 10) Клицика са десет друга; 11) Јован Супикјоти са деветнајест друга; 12) Леонид Самаринајо са три друга. — Сваки дан стижу гласови о новим убилствима и новим робовима, — нико више не сме из вароши да се миче, а трговина је сасвим застала. — Као што сте и пређе већ извештени грађанска и војничка власт ништа није у стању противу хајдука. — Ситуасија постаје из дана у дан критичнија и ништа се у напред казати не може, до каких се заплета доћи може. — Користите се овом депешом према вашем нахођењу. — Примите и. т. д.

Атина 22 марта (3 априла) 1880.

Из извештаја који ми стигоше од наших консуларних власти у Јанини и Превеси излази, да је према настављењу, које је Порта послала генералном губернатору од Епира, исти у договору са Абедин-пашом, генералним губернатором солунским, удесио једно веће поглавара из Превесе, Парамитије, Маргарити и Филијата у цели, да омету техничку комисију, којој су силе потписнице повериле, да обележи нову међу. — Организира се отпорна снага међу арбанасима, који су већ оружја добили, а познати Абдул-беј Косарис душа је свију тих маневара. — Обратите пажњу кабинета, код којега сте акредитовани, на ове чињенице, које опет доказују крајњу нужду, да се питање о граници журно реши. — Примите и. т. д.

Из **Петрограда** долазе вести, да је руска влада учинила први корак ради решења религиозног питања „расколника“, наиме је у својој конференцији од 8. о. м. закључила одобрити поново цркве староверацa, које су за време цара Николе укинуте биле. За Горчакова се вели, да ће одмах чим иоле издрави, ићи у баденбаденску илицу.

У **француском сенату** поднео је његов досадањи претседник Мартел своју оставку „с обзиром на слабо здравље“, али је сенат једногласно одбио ту оставку. По томе сенат оће да остане и даље у противности према комори. „Тајмс“ објављује најновију окружницу француске владе на своје посланике у странству, у којој се вели, да влада не мисли да промени тјерову политику. Она је увек покушавала уговоре брзом изведењу да приводи и да нерешена питања мирно реши. Влада се нада, да ће се између енглеске и турске владе постићи споразум у погледу одређења грчке границе и да ће се то питање скорим решити. Нада се да је кнез Орлов расветлио неспорамљење у Хартмановој ствари. Влада је све урадила, да би Русији доказала, како су само постојећи закони били меродавни за неиздавање: те се нада, да ће њен труд постићи мирно расуђење о овој ствари од стране оне велике земље, чије је пријатељство по Француску од велике цене.

Из **Лондона** добија „Н. сл. Пр.“, од свога дописника одговор, што га је од Гледстона на своја некадашња питања добио, који гласи: На моје питање, да ли он сматра поступање аустриско према Новоме Пазару и данашњу управу Босне и Херцеговине као перманентно довршену и да ли би пристао на уједињење Бугарске са Источном Румелијом — одговорио је Гледстон, извињујући се својим великим учешћем у пословима, да је он довољно и подробно показао своје гледиште у чланцима разних новина и у говорима својим. У једном свом говору, наводи Гледстон својих пет тачака за енглеску спољну политику: јачање Енглеске економијом на дому и одржањем благослова мира, одржањем европског концерта сила, избегавање свију удаљених учешћа, признање једнаких права свију народности, најпосле политика енглеска мора бити увек задахнута идејом слободе. У том истом говору је напао на биконсфилдову владу ради отуђења словенских народности на Балкану, које желе слободу и самоуправу. — Већина листова лондонских од 9. о. м. мисле, да је краљица Викторија Лорда Хартингтона опуномоћила за образовање новог кабинета.

назначен за губарнатора Далмације, јако се бринио за побољшање сељачкога стања. У жељи да морално уздигне сељаке, он је унео у местне законе начело једнакости, бринуо се да изнађе сретства, која би помогла да се земљорадња и сточарство у земљи развије и унапреди; тако је, међу осталим, он поправио путове саобраћаја, заштићивао је нарочито земаљску трговину, почео је издавати у Задру политичко-економски лист „Dalmata Regio“ на српском и талијанском језику.

Описане мном врло човечне мере француских власти у Далмацији делом побољшаше стање сељачко, али још не беху у стању утврдити његово благостање, када Далмација, према бечкоме миру од 9-ог јуна 1815-те године опет пређе под власт Аустрије. Сељаци, који су били претставници славенскога елемента у Далмацији, нису се могли користити особитим поверењем владе, која је била израз немачкога елемента. Аустриска је влада шта више налазила као врло нешто опасно по развитак монархије, што су сељаци далматински припадали славенској раси, пошто, по мишљењу владе, они вазда морају бити противу владе. С тога видимо, да се аустриска влада стала бавите више политичким, но економским положајем народа у новодобивеној земљи; она је посветила сву своју радњу на талијанизирање сељака. Почев смишљати да ослаби значај славенскога елемента у Далмацији, она се само душмански могла понашати у питању о побољшању стања сељачкога, у економском смислу. И у ствари, ми видимо, да у периоду од 1815-те до 1821-ве године, беху издани многи закони, који се писали у цели, да се спречи развој земљорадње, сточарства, индустрије, трговине и. т. д. Сви су ти закони убилачки утицали на једва отпочеви развој унутрашњих снага у земљи: сељаци постајаше с дана у дан сиротнији. Истина, од 1816-те године, стале се састављати у Далмацији особите комисије у цели расправљања питања о баштинским књигама. Али пошто се влада мало бринула о томе, хоће ли поменуте комисије постићи какве резултате, то и решење тога питања није могло коракнути напред: комисије се састављале, размишљале су и расправљале, спориле су резултата не беше; састављале се нове комисије и. т. д.

Године 1848-ме на претставничком сабору, који је сазван био у Кремсу (близу Беча) решено је било, да се укине феодална система у царевини. Та је мера сасвим одговарала времену, тежњи човековој за личном слободом, а због тога је она могла да уроди благотворним плодом. Но та реформа изгуби своје благотворно дејство у Далмацији, хвала оним мерама, којима је усрећила аустриска влада, а уз то је она уведена у Далмацију при спољним приликама, које су особито значајне биле. Треба да кажемо, да је у кратком времену од 1848-ме до 1850-те године, када се у Италији јави револуционаран покрет, живот сељачки протицао је врло мирно, пошто сељаци ништа нису знали о ономе, шта се изван Далмације догађа. С тога се аустриска влада стаде боље понашати према сељацима. Хвала том новом расположењу аустриске владе и поменута се реформа извела у смислу повољном само за сељаке.

У осталом, ослобођење сељака мало је помогло упапређењу материјалнога положаја сељачког. Истина, сељаци су добили са реформом и слободу и земљу; али земља која им је дата, била је економски упропашћена, а сељаци, не имајући новчаних сретстава, нису били у стању ни да је подигну и унапреде. Сељак је после те реформе постао господар свога рада, али је одмаф морао да ступи у борбу са страшним непријатељем — са глађу. Пређе је сељак могао рачунити на зајам од свога баштиника: сада пак, због своје сиромаштине, сељаци беху остављени сами себи. Да плате све државне намете, који се, под различним именима, с године у годину увећавали, сељаци су морали често да упадају у клопке каштарске и зеленашке, а кад после свега изгубише своје земље, онда се многи од њих иселише у Турску, а други, наоружав се ваљано, стадоше прикупљати око себе чете хајдучке и хајдуковати по целој својој отаџбини.

Према таким приликама, аустриска влада беше принуђена да озбиљно обрати пажњу на то, како ће подићи кредит на земљу у Далмацији. 31-ог маја 1860-те сазва се у Бечу „појачано царевинско веће“ (verstärkter Reichsrath), на коме се покренуло, међу осталим, и питање о уважању баштинских књига у Далмацији, које остаде не решено. На сабору у Задру 1863-ће године покрену се опет питање о баштинским књигама. Тај сабор народних претставника живо се заузе за остварење поменутог пројекта, али аустриска влада занешена спољашњим политичким догађајима, није желела да дође до остварења тога пројекта. Тек 1864-те године реши и то питање према саборској жељи. Те године беше одређена стална катастрална комисија, која се одмах прихвати посла.

(Продужиће се.)

ДОПИСИ.

Земун, 7. априла.

(Саборски одбор. Архимандрит Руварац. Администратор Анђелић. Срп. нар. сабор. Месна црк. опћина. Месна политична општина. Разно). — Читачима овог цењеног листа, биће већ довољно позната ситуасија земунског грађанског, друштвеног и културног живота. Ја сам у свом прошлом допису споменуо, који су узроци нашег опћег месног назатка. Да видимо сад, да ли се је та ситуасија до овога доба у чему променула.

Најновија је вест та, да је саборски одбор у Карловци, закључио у својој седници пре неколико дана, да се наша црквена опћина укида, пошто је незаконита. Ко год зна, од каквог је значаја ваљана скупштина опћинска у једном месту, тај се сваки мора обрадовати, што ће наша опћина да добије други вид; што ће се да одузму узде из шака оним људма, који као досадања опћинска власт у нас фунгираше. Истина, мало је доцкан, али је ипак предупређена и отклоњена опасност.

Како је досадашњи крњи одбор дошао на своју позицију, то је већ доста било јавно разјашњавано. Кривица је свакако били до автономни власти. Да се саборски одбор није до сад поводио за објективношћу; да се није старао да предупреди сваку сумњу и негодовање против себе при свом раду, да му није било до тога, да одржи значај и достојанство црк. шк. народне самоуправе, — то је доказано. Наше се автономне власти до сад обазирале просто на личност, и тиме у место да су браниле законитост и углед народног ујамченог права, заплетавале су га којекаквим швиндлерима и шпекулантима. Ми узимамо за доказ само наше месне опћинске одношаје, и ништа више. Ма да записници истражних комисија о нашој опћини јасно сведочише незаконитости и ћефове појединаца у опћинском раду, ма да се од тог доба почињише толико и толико незаконитих и шкандалозних чуда, — све се је то до сад могло из обзира према личностима, да претпостави закону и ауторитету нашег автономног рада. Али притиснуто јаче, све на више скаче. Они, који су одлучни противници били таког незаконитог и злоупотребљеног опћинског рада, — не клонуше духом. Они су из почетка парницу против тога терали редовним путем. Али кад су видели, да је та народна самоуправа гола фраза без икаква значаја, мису могли на ино, а да се не обрате ванавтономној земаљској власти, генерал-команди, — одакле је по свој прилици та ствар и убрзана. Одлучна пак енергија, педантна тачност и коректност садашњег администратора Анђелића, ствар је ту до краја привела.

Ал одкуд тек сад, да се почиње да успоставља нормални наш опћински поредак, кад је у тој ствари још пре две године призив на саборски одбор упућен? — Треба знати, да је архимандрит Иларион Руварац, барем до сад био у двору од одлучна уплива. Кад се је поднео извештај истражне комисије о нашој опћини, пред административни одбор још пре три године, — архимандрит Руварац остао је непомичан у своме. Он је целу ту ствар заступао онако, како су му приватне вести испод руке из Земуна долазиле. Треба знати, да тај архимандрит Руварац, који је за време ивачковићево био вицепатријарх, — има рођеног брата, пароха у Земуну. Томе је пак у души, да придобије извесну количину у опћини уза се, која би се група обично називала, Руварчева партија. Та партија, којој је на челу био овде наш Руварац, могла је комотно да свој повољни резултат исчекује, јер јој је други Руварац заштитник и „сариз" био у административном одбору у Карловци. Али наједаред наступи друга епоха. Паде Ивачковић, па паде и арх. Руварац. Са Анђелићем паде и протекција; надоше личности, а правда и закон одржа победу. Да је то морални бламаж за оне, који су ту незаконитост одржавали и значај автономни рушили, — то стоји. А да је то велика ћушка и за арх. Руварца, то се по себи разуме. Његов долазак у Земун пре два дана, не можемо по томе никако друкчије тумачити, него да је хтео себи за сваки случај да прибави овде чист пешкир. Ако арх. Руварац мисли, да га земунци из бламажа извуку, у том се јако вара. А ако је дошао да даде дотичнима нужну инштрукцију, — и то не помаже. Време је донело своје, а прошлост се врло добро памти и бележи. Кривци се не могу извући. Саборски је одбор признао, да је досадања црк. опћина незаконита. У периоди пак, одкад та незаконита опћина постоји, десило се је толиких и толиких незаконитости у опћинском раду. Манипулација фонда, била је у рукама њих 12 људи, који сво већ толико време над њиме господарише. Годишњи рачуни су врло тражави и сумњиви. Нашло се је, да су и листови из записника годишњих рачуна сечени и вађени. Свему се томе мора уватити крај.

Истина, наша та феудална властела, види сад где је. Појми какво је доба по њу. Види, да у Карловци нема више протекције, него се тражи ред. Ал богме, сад се не угоји прасе. Истина, они су се сад устумарали, устрчкали; дан на дан склапају неке рачуне, ма да томе није сад време. Оће на врат на нос да исправе своје погрешке; — али виновнике треба за времена поватати. Зато чујем, да ће они, који су до сад непрестано војевали против те незаконитости и шеретлука опћинског, да упуте своју молбу на саборски одбор, да се изашље једна истражна комисија, која ће ствар свестрано извидити, кривце под оптужбу ставити, и по закону (§ 33. од. II. б. највишег решкрипта) судити. То се надамо, да ће саборски одбор што пре учинити. Познавајући тачност, енергију и беспристрасност садашњег администратора, тврдо се надамо, да ће ствар бити до свог краја онако спроведена, како то само интерес наше опћине, наше народне потребе захтева. Међутим, земунци сад имају довољно искуства; сад познају свој свет, па треба да добро пазе при успостављању нове скупштине општинске, ко да се у њу бира. Ми требамо људе поштене, савесне, некористољубиве за својим личним, него за опћим интересима. Ми смо и тако овде опкољени са страним елементом, па треба да појимимо свој положај. Само заједничким, поштеним радом, употребљеним на опћу нашу корист, — имаћемо вајде од наше општинске установе. А таким радом, бићемо од уплива и иначе у нашем месту, у свима питањима, која засецају у друштвени и просветни живот нашег грађанства.

Чујем, да овде неки агитирају, да се од стране овомесног срп. грађанства пошље преставка на саборски одбор, да се што пре срп. нар. сабор сазове. На овај предмет имам оволико да упозорим наше грађанство. Већ од дужег времена читамо по „Застави", како поједине опћине српске, закључују, да се поднесе преставка на саборски одбор, ради што скоријег сазивања сабора. Преставке те, многих срп. опћина, морам рећи, да немају никаква смисла. Сабор ће се већ тако и тако сазвати и то о спасову-дну, а кад то знамо, онда је излишно викати „да се сазове сабор — да се сазове" и наша граја не би ништа друго значила, до правити себе „букачима." Иницијативу ту, дала је новосадска црк. опћина, и за њих су да боме пошле многе срп. опћине. Али, ако је ко луд, не буди му друг. Ово потпуно морам да применем па новосадску срп. опћину односно на букаче око „Заставе" листа новосадског. „Застава", ако никад, а она је од последњих година постала просто чегртало. Својом лудоријом увлачи и многе друге скромне (истина обмањиве опћине) на бабукање. Познато нам је, да је још јесенас закључено, да се овог пролећа опет сазове сабор. Ако је сад уреднику „Заставе" дру Ђорђевићу стало до тога, да не буде сабора, то нека буни народ на то, да се преставке шиљу саборском одбору, да се сабор никако не сазива. Влада, као год што је пристала, да се сабор сазове, може тако исто, по жељи народа, сабор и да одложи. Влада је пак пристала, да се сабор сазове. Дизати сад грају о сазивању сабора, не значи ништа друго, него демонстрацијом владу изазивати, да каже: „az ért is" — сабор се одлаже. На то канда и иду лармадије око „Заставе". А кад би се од стране владе појавила доследност према томе, онда би опет викали на Анђелића, да је он узрок што се сабор не држи. Или ваљда они оће, да вуку све срп. опћине за нос, да их праве мајмунима? Не, то им неће поћи за руком. У осталом било једно или друго, поступак је тај и сувише плиткоуман, и јако смешан.

Кад се међутим запитамо, а зашто се то тако жудно ишчекује тај идући сабор, добићемо одговор са једно велико — ништа. Виче се, оћемо сабор зато, да се поврати тако звано нормално стање на пољу наше народне црк. шк. автономије, услед доласка администратора на патријаршију; а друго га оћемо за то, да се поведе озбиљнија реч о нашим срп. народ. школама. Што се тиче првога, ту смо ми мишљења да сабор апсолутно не може ништа произвести. Патријарх, који је бар по официозној вести, захтео сам своју мировину и замолио себи администратора, — не може натраг. Тај се акт не може никако уништити. А ако је пак то иницијатива владина, то она мора себи остати доследна. Патријарх је по својој изјави постао не могућан, за то није за своју позицију. Но пошто се не може бирати патријарх док овај не умре, то је држава задржала себи право да наименује заменика, т. ј. администратора, који ће патријарха заступити, — и ствар је готова. Они пак, који воде расправу о томе, да ли влада има право да у том случају наименује администратора, треба да су собом на чисто, еда ли држава откуд није себи резервисала права наименовања великодостојника црквених. Ако то стоји, онда питање о том наименовању пада, и долази само питање личности. А нека влада данас наименује Стојковића за администратора, ја сам уверен, да не само да би се протест против тог чина подигао, — него би се изразила оданост и захвалност влади, што је задовољила народне жеље!! И тако дакле можемо рећи, да се ту води цела борба око личности, а да ће та борба остати без икаква успеха, то ће нам најбоље идући сабор показати.

Други би важнији предмет на сабору био — питање о школи. Данашњим даном, кад сви вичемо, да нам је школа најмоћнији чинилац нашег опћег прогреса, народњег напретка, народне културе, кад нам се свима школа и просвета преврће по језику, — викачи ће ти, т. ј. саборски посланици и опет питање о школи, као и свагда досад да га пребију преко колена. А и шта напослетку има да се већа о школи? Та ми још само у једном делу имало својих школа, па и та је у рукама наших народних поглавица код којих се она никако друкче не сматра, него као недопошче, које на себе никакву пажњу не привлачи. Да сте ви господо посланици знали да цените школу, да сте хтели да унапређујете своје школе и себе, своју народну културну, ви би друкчије тумачили појам о школи, и то, кад је време било томе. Да ви марите за школу, ви би, друкчији положај заузели онда, кад је наишла редња за комуналисањем школа. Сабор је требао створити и услов за школу, да се она не мора бацати сама у наручја држави. Сад је то све доцкан. Наше су школе већином данас комуналне, и ма да држава још ради у том правцу, ми не видимо да тај наш сабор употребљује за то икаква предупређујућа средства. Шта нам је урадио прошли сабор о школи? — Ништа. Сабор се старао, како ће што већма да лојалише, а питање о школи беше просто обмана. Сад пак, кад треба опет да се вуку масне дневнице, напрежемо се из петних жила за сазивањем сабора, а народу замазујемо опет очи, да ће им се школ. повратити, да ће им се оне унапредити, — да ће се народу помоћ. Кад пак дође сабор, а оно ће бити као и пре. Најбољи нам доказ лански сабор. Шта је учињено народу? Чим су унапређене школе. Али народ не треба да се да обмањивати. Доста он пати од те заблуде. Напослетку, ко долази у додир са народом, тај ће видити, да народ сам себи помаже и без својих народних варалица. Народ је на послетку дошао сам до убеђена, да радије трпи да му се школе и комунале, него да остану у оном кобном положају у ком су се налазиле и налазе. У осталом комуналисање је школа културна прогресивна појава, а према положају у коме се наше школе досад налазише и налазе, оне иду саме на пречац тој појави. Оћемо ли пак да говоримо о политичној тенденцији владиној, као да би се школа за средство употребила, то би и ту дошли до тог закључка, да би много онда било штетоносија по наше школе она појава у ужој Угарској са уважања мађарског језика, него ово комуналисане по Хрватској.

Кад дакле и ово питање о школи свестрано и објективно промотримо, то ћемо доћи до закључка, да се само кратковиде опћине срп. могу поводити и обмањивати за новосадским коловођама. Свака пак разборитија, свестрано ће промишљати о свом бићу и свом положају, па онда доћи до закључка: да треба најпре нешто свршити, па онда друго отпочети. Не могу по том никако да пребацим сурчинској и бежанијској опћини, које су садашњем администраторству поднели претставку, да се дотле сабор не сазива, догод се не исплате саборски трошкови. Народ се и сувише заварава; он је и сувише оптерећен. Није дакле ни чудо, што се почиње да изјављује неповерење народним заступницима, посланицима, чији се саборски труди врло масно наплаћују.

Држим, дакле да се ни наши земунци не ће држати оног начела, кога им се придржава њихов отац прота: „куд већина тамо и ја; већина је против Анђелића и ја сам; а пошто је већина на мојој страни, то је моја лика." Народ је г. прото, маса народа. А та не познаје ни Анђелића, ни Живковића, ни Стојковића. Она познаје оне, који јој њену светињу одржавају; она познаје онога, који је притиска ослобођа. Или мислите, ви, да је народ за једну, а против друге такове личности? — Не, ви се онда јако варате. Положај народни, слабо где познаје поља за своју слободну и независну акцију. А ако ви држите за народ, — букаче обмањиваче народне, — онда вам на част тако сватање. У осталом, и сама већина може бити на некоректном мишљењу из разњих узрока. За то не треба трпити да нам се туђа мишљења натурују. Сваки нека о ствари свестрано промишља, па ће свагда доћи до коретног мишљења и не ће се поводити слепо за већином, само за то, што је — већина. Г. Др. Т. Недељковић (иначе др. целисходности) говорио је у седници опћинској: „нека нам је рад и незаконит, само нек је целисходан." — па је добио уза се већину; г. Игња Васиљевић је агитирао за већину (где је г. прота био у овом случају), само за то, да би се могао некима које мрзи да освети, и придобио је већину; али већина је та била тако глупа, — ма да је знала да је тај провац некоректан, — те је онако и дочекала оно, што смо јој на сигурно напред говорили, а то је, да ће славно — насести и осрамотити се. Па то исто важи и за сваку ону већину, која нема свог субјективног и беспристрасног мишљења; напротив друга странка, макар и да је у мањини, ако размишља шта ради, свагда ће победити.

Сад да рекнем коју о нашој политичној опћини. Има томе већ неколико година како наша политична опћина уопће у свом раду удара натраг. Са закупником варошким се врло хрђави уговори праве. Манипулација је у опће врло тражава. У већу има више од половине и србаља. Срби су пре успели, да се наше школе исплаћују из комуналне касе, као и све друге, а то тим пре што је улог од стране срба саразмерно много већи него свију других. Сад ће пак, закон за крајишке школе вероисповедне, да се оне о свом трошку издржавају, — наћи код наших полит. опћинара потпуна одзива, ма да ће се поред тога ипак још већи проценат у комуналну касу уплаћивати. У осталом, видићемо, како ће се наша полит. опћина у тој ствари равнати. Наша је политична опћина крива, што нам је и полиција таква. Код нас се ево од нове године па до сад десило небројено крађа. Оне се обављају у најглавнијим улицама, и никад ни један лопов да се увати. Може се мислити до ког је степена крађа у нашој вароши дошла, кад је из самог магистрата где је целокупна полиција, — покраден петролеум и магистратска дрва. И то је нашим магистратлијама ништа. Још се велики бележник врло противи кад се интерпелације у погледу крађе поднашају. Наши су грађани у великој несигурности, те су дошли већ до тога, да саставе грађанску стражу. Јест грађани, али онда вам не треба полицију плаћати. Подајте јој абсолуторијум на бар вам онда не ће бити чудне ове лоповске појаве. То је доиста велика срамота, да се од последњег времена у по дана чине по вароши, па још по најглавнијим улицама сваковрсне туче, где свет мора да се грози, а полиције никад за то да зна. У најглавнијим улицама при најлепшој ноћи, чине се успешне лоповске операције и полиција ни откуд. Лопови су већ по-

чели у спаваће собе да атагирају, и приметило се је, да ту има и цилиндранка. Наш магистрат треба да поради, да се изда наређење, да сви они, који по ваздан штепују калдрму, докажу за најкраће време, од каквог занимања живе. Тиме ће пасти сумња с поштена света, који се и нехотице у сумничење доведе.

Пре кратког времена, држала је полиција опет преметачину код М. Грабовачког, због тога, што се држи, да Грабовачки протурује књиге Васе Пелагића, Ми не можемо да појмимо да би Грабовачки био још тако луд, да растурује књиге оног аутора, који је као велеиздајник оптужен. Нама се све чини да ту има неког, који воле да денунцијаши, а канда је тај у неколико и опажен. Ако је то случај, онда на част дотичноме то уживање. Његово га својство као таког, довољно карактерише.

Ономад се је држала скупштина овдашње ваљевине. Дивиденда је много мања била нег лане. Изабран је и нов одбор. У одбор су дошли опет скоро они исти. Закључено је такођер том приликом, да се од сад сваком дневничару даје 2 фор. дневнице. Ми никако не можемо да одобримо тај закључак, а особито кад знамо да ћемо и од сад имати дневничара као и до сад т. ј. такових, који ће доћи и само своје име потписати, а рад пек се контролише сам собом. Дневничару је главна задаћа, да види, како се је дневно радња обавила. Треба ту контролосати рад ваљевински раденика. Али ипак не смо за то, да се тај труд наплаћује са 2 фор. дневнице. Сваки дневничар, пек налази у годишњој дивиденди свога хонорара.

Шпаркаса нам је ове године, боље изишла на крај. Али није ни чудо; ту је мало акционара, и сви су скоро у одбору. Но међу тим имамо и код ње нешто да приметимо. Ја држим, да при оснивању шпаркасе није то била жеља и циљ оснивача, да акционар добија 100% годишње. Ја мислим, да је при оснивању тог завода могла бити само та намера, да се народ њиме што више користи; то пак и треба да буде циљ сваких завода. Треба њиме народ помоћи, интерес према околности спуштати; а не да народу буде завод неприступачан, а акционари да праве беријетну бербу.

Да баци овом приликом мали поглед и на наше мештанске богаташе. Глас да ће нам се овуд провући железница, насељује нам место разни дошљак. Тај је пак сав од страног елемента. Ја држим, да би наши богаташи могли ту врст лепо помоћи, да нам се у месту не концентришу туђе стихије. Они треба свој капитал у радиност мештанску да улажу. Тиме би се материјално стање нашег народа помагало а и сами банкери би са материјалног гледишта имали много већи добит, него овако што немилице гуле свој народ, чиме је цела горња варош остала, — гола голцата, а којом су приликом и многи кредитори насели. Са моралног пак гледишта, била би тиме учињена врло лепа задужбина нашем становништву, а уплив и насртај од туђег елемента, — са свим илузоран. На жалост, та пракса код наших богаташа не влада данашњим даном, а оће ли и на даље тако бити видећемо.

Чујем, да је у четвртак одређен избор пароха у Бежанији. Г. Чобанкић администратор протопресвитера карловачког, одређен је, да обави тај избор. Ко зна, како се је до сад покушавало, да се тај избор спроведе, — неће се ни мало чудити, што се наш г. прота на тај избор не припушта, ма да је то његов протопресвитерат. Жалост је доиста, да се у нашем г. проти Јевти Вукадиновићу, нема ни толико поверења, да један мали избор спроведе, него се зато нарочито мора долазити чак из Карловаца. Ал тако је. Карактеристика нашег г. проте није се само ограничила на наше место, него се проширује и на сам протопресвитерат.

Парница против пароха Руварца, још није довршена, ал је добила строжији вид. Чудимо се, како наша политична опћина не суспендује овог човека, као — већника. Он је под истрагом, а до год се парница не сврши, има се суспендовати. То треба бар да буде нашој политичној опћини познато. А друго, тај се исти случај десио и са бившим већником Јоцом Штуком, који је за цело време оптужбе био суспендован.

Мита Нешковић иселио се из Земуна, и сад је Грабовачки задовољан!!?

Лист српски „Садашњост" још не излази, а канда неће никад ни изаћи. Сад видимо да је то било просто бебукање. Издавачи који су хтели да лист покрену, сигурно су имали и извора за издавање, кад су тако бурно оглашавали тај свој „бити имајући" лист. Вели се, концесија је добивена. Па сад шта има још да пречи излажење листа. Да ли још какве неконцесије? Не, ту ће бити на сваки начин неко маневрисање, које ће г. Сопрон са својим „компањонима" најбоље разумети.

Напрасна смрт посланика и борца народњег у Србији Адама Богосављевића, и овде је начинила немила утиска. Ако су владини људи узрок те његове смрти, онда је за цело жалосно. Јер Адам је заиста заступао народне интерссе, а сваки атентат на „такове" народне људе, значи убијати сам народ. Међутим др. Стејић и Данић, који су позвани од адамове породице да му тело секцирају, као да нису извршили своју мисију, на коју су позвани. Чудновато је да је баш трбушна дупља послата државном хемичару на анализу. Ако је истина као што је реч, да је Адам отрован, онда је требало и прибор трбушње дупље подврћи својој анализи, а не да се шаље београдском државном хемичару, да их он анализира.

Пре неког времена чуо сам опет једну доста немилу вест. Истина, ствар је мало закашњена, ал је ипак вредно да се прибележи. Зна се, да се после смрти познатог Ђуре Јакшића, установљавали по многим српским местима разни одбори у тој цељи, да се помогне породици заслуженог и уваженог покојног Ђуре Јакшића. Такав један одбор установио се био и у Земуну. Морам рећи, да је тај одбор био врло ровит. У свом деловању ни је имао на уму нужду породице Јакшићеве, него је употребио тај случај да извесне мештанске церемоније. Једва једаред, закључи, да се држи концерат. Лепе па Ђурђен дан обави се тај концерат, и приход је по чувењу био до 150 фор. Од тог дана, па јаче од по године, није се знало, шта је с тим невцем. Касир тог одбора г. Јоца Станковић, матроз, трговац (без фирме) није о томе приносу давао никоме никаква извештаја. Тако је председник централног одбора у Београду г. Коста Таушановић био принуђен да сам долази у тому више пута и да види шта је с тим новцем. Па кад није могао да чује и да разбере, за тај новац, дође јесенас у Земун ради тога последњи пут где је морао већ да прети дотичном одбору са јавношћу ако новац не изда, те да тиме карактерише онога, који новац задржава. Сваки се заиста мора, чудити тој дрскости. Зар касир одборски Јоца Станковић, или тај одбор незна, да се тим купљеним новцем иде на то, да се Јакшићева породица од интереса издржава? Ако зна, онда је срамота и гриота, да је тај новац у џепу лежао, толико време, без да се на њега камата вуче. То је доиста жалосно, — и добро је што се таким родољубима за времена скинула маска с лица.

ТЕЛЕГРАФСКЕ ДЕПЕШЕ.

Беч, 10. априла. — Биконсфилдово министарство јуче дало оставку; у данашњем министарском већу енглеска краљица формарлно уважила, те министарство води текуће послове до склапања новог. Хортингтон има највише изгледа за председништво, али он га се одриче у корист Гледстона.

Будимпешта, 10. априла. — Порта обзнанила на Цетињу, да сутра почињу становници одређених земљишта исте напуштати и до 13. о. м. биће свршено. Црногорска војска одмах сутра улази. Католичани арбанаси иселише се, а мухамеданци остају(?) да бране своју земљу.

РАЗЛИЧИТО.

= Немачке насеобине у Босни. — Скоро са самим првим уласком аустриске војске у Босну и Херцеговину пошли су насељеници из Немачке у те пределе. Овим првим насељеницима није цел германизације или ношење културе на исток; њима самима је пресела та култура у Немачкој, те се већ давно тамошњи народ сели у Америку, а камо ли не ће и у ове куд камо ближе земље са народом, који се услед вечитог војевања отпадио од рада, где дакле радени људи могу да се протурују. Но друго је, кад се буде почело то насељавање у извесном правцу и са меродавне стране радило, као што је оно било спомена о Бизмарковој намери, да смести немачке насељенике у Босну. Од те намере нису далеко ни придолазећи калуђери католичке пропаганде. Колико је нама познато прве су биле траписте, што су се у својој мисији населили близу Бањалуке и именовали своје насељење „Maria-Stern". Дуж босанске границе према крајини има већ више насеобина из Хаповера и Тиролске а у најновије доба доселило се близу Новога на Уни више шваиских порадица из виртембершког Шварцвалда, који су купили 600 рала земље за 150 форината а неке су земље узели, од бегова под аренду. Из истих предела спремају се још 60 породица за пресељење. Какви морају бити то затуђанци, види се по томе, што одмах своју насеобину крстише именом чувеног ултрамонтанца на немачком државног већа, „Винтхорст", а даље и по томе, што се зна, да су пределе (Шваиска и Тиролска), из којих ти дусељеници долазе насељени народ најзатуђанијег католичанства. Скоро ће ово сељење појачати и швајцарци, међу којима се такође опажа тако кретање. Већ су више њих агената из Цириха и Берна пропутовали пределе око Приједора и Бербира, те расмотрили, како би били за насељавање И личани јако напуштају своју кршну Лику, те се селе у Босну; али су на жалост због сиромаштва принуђени, да узимају од бегова земљу под закуп, те тако ће постати њихови аргати. Влада босанска олакшава ово досељавање, што показује подела њезина целе земље на три насеобина појаса: Први, широм земље до јужне линије од Бањалуке ка Дервенти и Бељини; други, део до Травника и источно до Кладања, а трећи би се распрострво преко Сарајева до херцеговачке границе. Као што се чује, Турци врло радо продају своје земље немцима, с којима они у доброј љубави живе. Ваљда слуте њихово госпоство — ако се не преваре!

— У рударској вароши **Кремници** многе су куће попуцале због ровова испод вароши, који су се услед рудоконље морали направити. Те пукотине бивају све веће и веће, те је тако варош у опасности, да јој многе куће попадају и некад можда и она сама. Сама велика црква њихова добила је таке пукотине, да је већ било опасно у њу улазити, и тако се пре неки дан отпочела црква рушити.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

ЗДРАВЉЕ

ЛИСТ ЗА ЛЕКАРСКУ ПОУКУ НАРОДУ.

УЗ САРАДЊУ ВИШЕ ЛЕКАРА УРЕЂУЈЕ *Др. М. Јовановић-Батут.*

„Здравље" улази у другу четврт, и отвара нову претплату.

Прва четврт донела је ове чланке: Наше тело (I., II., III.). — Око деце (1. Зима и дете; 2. Најбоља колевка; 3. Сан у одојчета; 4. Темењача; 5. Храна из руке). — „А да то није од крви?" — Папула над болесником (I. и II.). — Преке опасности (1. Велика болест; 2. Промрзотине; 3. Кад липти крв из носа). — Сунце и здравље. — Сушица не прелази. — Вода за умивање. — Богиње (I., II., III.). — Бадље. — Важни савети (1. Тесна огрлица и поша; 2. Лешкање). — Отварајте прозоре (1. Чист ваздух; 2. Спавање код отворених прозора; 3. Сушица и ваздух). — Купање (у нек. број.). — Пролеће и здравље. — Добра воља. — Жватање. — Купатило „Русанда" (у више бр.). — Пијаћа вода. — Бабине (у два бр.). — Цвеће.

Уз ове чланке доносио је сваки број „Ситнице" из мед. статистике, дијететике, игијене и т. д., и „Белешке" о времену, о заразама, о венчању, рађању и смрти. — У „ковчежићу" одговарало је уредништво на лекарска питања из публике, а својим питањима подсећало је опет народ на неке неприлике у животу и купило оно, што ће после служити као добар материјал за нашу књигу ове струке. Најпосле је под насловом „Читајте" бирало дела из свих грана, које се баве здрављем, и приказивало публици, не би ли их куповала и читала.

По лепом одзиву и по признању из свију крајева судимо, да нам је лист погодио свој циљ. Уздајући се у то, полазимо сада још бољом вољом у другу четврт и надамо се, да ћемо тако уз двоструччан труд одржати, а, може бити, и у напредити оно, што смо започели.

Лист излази 15. и последњег дана сваког месеца, а стаје за Аустро-Угарску 4 фор. годишње и 2 фор. на по године. За иноземство је цена листу 10 франака или динара.

Претплата се шаље управо уредништву (Dr. M. Jovanović-Batut, Zombor, Ungarn) и то најбоље по поштанској упутници (Postanweisung), а примају је и сви наши књижари. Претплата се прима и од почетка године, док још траје првих бројева.

ПРИВАТНИ ОГЛАСИ.

Пружи руку срећи!

400.000 Н. марака

ГЛАВНИ ДОБИТАК

пружа у најповољнијем случају ова најновија новчана лутрија, која је санкционирана од немачке владе, и за коју влада гарантира.

Основ ове лутрије тако је пробитачно уређен, да за неколико месеци у седам вучења морају извесно добити **45.200** срећака, међу којима је главни добитак **400.000** марака на по се пак:

		марака			марака
1 добитак	по	250.000	1 добитак	по	12.000
1 добитак	„	150.000	24 добитка	„	10.000
1 добитак	„	100.000	4 добитака	„	8.000
1 добитак	„	60.000	52 добитка	„	5.000
1 добитак	„	50.000	68 добитак	„	3.000
2 добитка	„	40.000	214 добитака	„	2.000
2 добитка	„	30.000	531 добитак	„	1.000
5 добитака	„	25.000	673 добитка	„	500
2 добитка	„	20.000	950 добитака	„	300
12 добитака	„	15.000	25.150 добитака	„	138
			и т. д.		и т. д.

Вучења ове лутрије одређена су званично.

За идуће вучење ове велике лутрије за коју држава гарантује стаје:

1 цела оригинална срећка само 6 марака или $3^1/_2$ фор.
1 полов. „ „ „ 3 „ „ $1^3/_4$ „
1 четврт „ „ „ $1^1/_2$ „ „ 90 пов.

Све наручбине извршују се тачно и одмах чим се новац пошље или поштанским поузећем отправи, добиће сваки у руке од нас оригиналну лозу снабдевену с државним грбом.

Свакој наручбини прилаже се бесплатно званични план вучења, и после сваког извлачења добиће имаоци лозова листу извучених срећака.

Исплаћивање добитака бива увек тачно *са државном гаранцијом* а може се непосредно код нас, или на захтевање наших клијената са нашим упутством у свима великим варошима Аустро-Угарске подићи.

Наша колекта била је ваздa срећна, и иста је поред многих знатнијих добитака обрадовала нас честе и главним добитком, и међу тим од **250.000, 225.000, 150.000, 80.000, 60.000, 40.000** марака и т. д.

Као што се види, код оваког солидног основа и основаном подузећу, може се са поузданошћу рачунати на опште многобројно учествовање, с тога молимо, да нам се поручбине што скорије а најдаље до **3. (15.) Maja** о. г. пошљу, како би све наручбине што пре извршити могле.

Kaufmann & Simon,

БАНКАРСКИ И МЕЊАЧКИ ЗАВОД У ХАМБУРГУ

Куповина и продаја сваковрсних државних облигација железничких удеоница и државних лозова.

П. Г. Захваљујемо овим на до сада поклоњеном поверењу позивајући их да поново учествују при новом вучењу, и ми ћемо ваздa настојати да брзом и тачном послугом постигнемо потпуно задовољство наших клијената.

3—18 **Горњи.**

Одговорни уредник **П. Јовановић.** Власник штампарија „Народног Гласника". Штампарија „Народнога Гласника."